IN MEMORIAM

Prof. Dr A. H. BERKHOUT.

Op den 22sten Maart van dit jaar ontsliep te Bilthoven het oudste lid van onze vereeniging, de negentigjarige Professor Berkhout. Flink en vol moed verliet hij in October t.v. zijn huis te Bennekom, teneinde bij zijn dochter en schoonzoon in Bilthoven een veiliger onderkomen te vinden. In een opgewekten brief bracht hij mij verslag uit over de belevenissen bij dien uittocht uit Bennekom en over zijne ervaringen onderweg. Niets deed vermoeden, dat het einde nabij was, maar kort na zijn komst in Bilthoven bleken zijn krachten tekort te schieten. Vermoeidheid noodzaakte hem het bed te houden en volkomen rustig is hij tenslotte ingeslapen.

Berkhout was een merkwaardig mensch. Als docent was hij een „type", iemand dien men nooit vergeet wanneer men in zijn jeugd zijn lessen of colleges volgde. Schijnbaar soms dilettantisch bij zijn onderwijs, in wezen echter voortreffelijk voorbereid en levende in de te behandelen materie. Dikwijls humoristisch in zijn wijze van voordragen, zoodanig, dat het gehoorde nimmer vergeten kon worden, uitdrukkingen gebruikende, die zich vast zetten in de hoofden der toehoorders en zoodoende steeds weer tot uiting kwamen bij samenkomsten van zijn oud-leerlingen. Origineel in zijn bewegingen tijdens zijn voordrachten. Wie herinnert zich niet de wijze waarop hij zijn geel aanteekenboekje uit de achterzak van zijn jacquet haalde vóór hij begon te spreken, en hoe duidelijk staan ons niet zijn bewegingen voor den geest, als hij „spit" in zijn rug had en zijn formules op het bord moest schrijven. En dan zijn wijze van spreken! Hoe wist hij ook daardoor zijn hoorders te dwingen naar hem te luisteren, ook dan,

wanneer minder interessante onderwerpen behandeld moesten worden. Er zijn tijden geweest— vóór de verheffing van de Hoogere Landbouwschool tot hoogeschool — dat Berkhout per week 36 lesuren moest vullen. Dwingt het niet de grootste bewondering af, dat Berkhout des Zaterdags van 11 tot 12 uur even enthousiast sprak als 's Maandags van 8 tot 9 uur? En is het niet begrijpelijk, dat er eens een periode is geweest dat zijn leerlingen meenden, dat hij in sommige onderdeelen van de vakken, die hij doceerde, niet geheel „bij" was. Dwingt het dan niet opnieuw groote bewondering af, dat hij, toen hij later minder zwaar belast was, zich opnieuw volkomen heeft ingewerkt in de vakken, die hij aan de hoogeschool doceerde? Voorwaar, een onvermoeide werker, zoo lang hij docent was en ook nog na zijn aftreden. Daarnaast een helder verstand en een duidelijk beeld voor oogen van hetgeen de toekomstige boschbouwkundige moest weten en begrijpen.

Ik aarzel niet als mijn meening kenbaar te maken, dat het feit, dat Nederlandsche boschbouwkundigen in Indië een voorbeeldig boschbedrijf tot stand brachten, zooal niet geheel, dan toch voor een zeer groot gedeelte te danken is aan het onderwijs, dat Berkhout in Wageningen gaf. Hij toch doordrong zijn leerlingen van de noodzakelijkheid van orde en regelmaat in het boschbedrijf; hij zond hen allen gedurende 9 maanden naar Saksen, waar de praktische resultaten van de „boschinrichting" tot de aanstaande houtvesters spraken en hij was daardoor de aanleiding dat gedurende 40 jaren het djati-oerwoud geleidelijk zonder onderbreking werd vervormd tot een groot aantal voortreffelijk geregelde boschbedrijven.

Oorspronkelijk doceerde Berkhout alle boschbouwvakken en daarnaast nog de hooglandcultures van Ned. Indië, de koffie-, thee-, kina- en rubbercultuur. Vooral op het gebied van de rubbercultuur gold hij als specialist en talrijk waren de belangrijke adviezen terzake die hij aan de rubberplanters gaf. Maar ook met de koffie- en de kinacultuur had hij nauw contact. Zijn helder verstand en ontembare werklust stelde hem in staat op zoo verschillend gebied leiding te geven. Zijn studiereizen naar Suriname en naar Ned. Indië deden hem voeling houden met de praktijk en maakten, dat zijn voordrachten steeds boeiend bleven.

Na de komst van van Schermbeek te Wageningen, die de meer biologische boschbouwvakken van hem overnam en van Prof. Roepke, die de hooglandcultures doceerde, kreeg Berkhout den tijd om zich in de boschrenterekening, de houtmeetkunde en de boschbedrijfsregeling dieper in te werken, en daardoor zijn onderwijs op een peil te brengen, zooals dat door den tijdgeest werd geëischt en zooals dat voor een hoogeschool noodzakelijk was.

Van de oprichting af was hij lid van onze vereeniging. Er is nauwelijk een vergadering aan te wijzen die hij niet bezocht en waar hij geen belangstelling toonde in de behandelde onderwerpen. Dit veranderde niet na zijn aftreden als hoogleeraar. Tot het laatst bleef hij een trouwe comparant op onze samenkomsten. Hem was het geluk beschoren in het bezit te blijven van zijn helder verstand tot aan zijn levenseinde en daardoor was het mogelijk het contact met ons, boschbouwkundigen, steeds te behouden. Hij wist dit buitengewoon te waardeeren en had steeds een open oor voor hetgeen jongeren hem te zeggen hadden. Zijn humor, zijn goedhartigheid, zijn belangstelling voor velerlei op wetenschappelijk gebied maakten hem tot een graag geziene gast op vergaderingen en excursies en wij allen, en vooral zij, die hem meer in het bijzonder kenden, zullen hem ten zeerste missen en hem herhaaldelijk gedenken. Hij heeft het verdiend niet vergeten te worden!

Op 24 Maart van dit jaar werd Prof. Berkhout te Bilthoven ter aarde besteld op de begraafplaats Den-en-Rust.

Dat hij ruste in vrede!

t. W.

VAN DE REDACTIE.

In September 1944 verscheen aflevering 9 van den 17den jaargang van ons tijdschrift. No. 10 en volgende nummers konden door de oorlogsomstandigheden niet worden gedrukt. Na veel moeite is het gelukt thans wederom, zij het in beperkten omvang, te verschijnen. De Redactie stelt zich voor gedurende 1945 drie afleveringen het licht te doen zien als nos 10, 11 en 12 van den 17den jaargang, zoodat deze jaargang feitelijk over twee jaren loopt, t.w. 1944 en 1945. Op 1 Januari 1946 begint dan de nieuwe, de 18de jaargang.

Het Bestuur onzer vereeniging heeft bepaald, dat de hooger bedoelde nummers 10, 11 en 12 gratis zullen worden gezonden aan hen, die in 1944 op het tijdschrift geabonneerd waren.

Red.

IN MEMORIAM.

Behalve Prof. Dr A. H. Berkhout, over wien Prof. te Wechel hiervoor reeds nader heeft bericht, heeft de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging in het laatste jaar vele andere en droevige verliezen geleden. Verscheidene zijn in de kracht van hun leven, een enkele als veelbelovend zoon van ons volk op jeugdigen leeftijd voor het vaderland gestorven. Er rust op ons de droeve plicht bij hen een oogenblik stil te staan en hen in groote ootmoedigheid te gedenken.

Een van de meest tragische gevallen is het eerste, dat plaats vond in het gezicht van de bevrijdende gevechten op 7 September 1944. Mevrouw O. van Vloten geb. Jkvr. van den Bergh, een van onze meest belangstellende leden, iemand die nooit op onze bijeenkomsten ontbrak, die in alles even enthousiast met onze vereeniging meeleefde en steeds origineele voorstellen en mededeelingen kon doen, is op dien fraaien zonne-ochtend gevallen door een verkeerde manoeuvre van onze bondgenooten. Het was slechts een klein bombardement, tot voorbereiding van de massale landingen aan den Zuidelijken Veluwezoom later op dien dag, dat haar door een fout van het ageerend eskader noodlottig is geworden. Dit is wel zeer droevig, want als er één was, die met de bevrijding van ons land meeleefde, dan is zij het geweest. Zooveel goeds als zij heeft gedaan gedurende alle oorlogsjaren is met geen pen te beschrijven. Ze was taai en volhardend en altijd vol goeden moed, een steun voor velen en niet het minst voor haar gezin. Het was zoo aan haar besteed geweest de bevrijding mede te maken, maar we kunnen ons troosten met de overtuiging, dat zij is gestorven in het volle besef het begin van het einde te hebben beleefd. En dit kan ons slechts vrede doen hebben met het verlies, dat wij met haar heengaan hebben geleden.

Als eerste vrouwelijk lid van onze vereeniging — hoeveel vergaderingen begonnen niet met de aanspraak: „Mevrouw, mijne heeren..." — nam zij een zeer bijzondere plaats in onze vereeniging in. Al mocht men wel eens het tegendeel veronderstellen als men haar als een echte boschbouwer uitgerust op excursies mee zag wandelen om alles als de mannen mee te doen en mee te beleven, toch was zij vóór alles vrouw. Als een der uitzonderingen onder de vrouwen was zij uitgesproken wetenschappelijk georiënteerd en wist als een man in wetenschappelijke zaken mee te praten. Maar de vrouw kwam daarbij, soms eventjes maar, wel eens om den hoek kijken. Met bewonderenswaardige vaardigheid wist zij zich dan echter van zoo'n kleine zijstap te herstellen. En alles op zoo prettig aandoende wijze. De velen onder ons, die haar in het gulie gastvrije gezin kenden, weten ook zeer goed hoe zij daar als handig beredderende huismoeder de vrouwelijke ziel van het gezin was en daarbij toch ook het peil van de gesprekken zoo hoog wist te houden, dat je altijd met plezier in haar omgeving verkeerde. Toch ging dit zonder zweem van te willen overheerschen, wat zij dan ook niet deed. Ook uit naam van hen, die haar in dit opzicht goed hebben gekend, willen wij onze Ootie hier in groote dankbaarheid gedenken.

En in boschbouwzaken? Hierin werd zij ingewijd door haar werk als assistente aan de afdeeling Boschbouw van de Landbouwhoogeschool en hiermede maakte zij voor goed een grondig contact met ons boschbouwers. Door voor haar gelukkige omstandigheden, dat haar man wetenschappelijk boschbouwer en ook boschbezitter werd, groeide zij geheel in het bosch en zijn problemen in. Het bosch werd voor haar alles. Zij bekeek het bosch niet alleen met een theoretisch oog. In hooge mate had zij ook oog voor het practische en paarde hierbij juist op bijzondere wijze, wat niet iedereen is gegeven, wetenschap aan practijk. Haar bijzonder eerlijke en logische kijk op alles wat om haar heen geschiedde, maakte het zoo bijzonder aangenaam om haar vele opmerkingen te hooren. Die waren soms raak, soms verrassend, vaak geestig, maar nooit kon iemand daar aanstoot aan nemen. Ook dat is een bijzonderheid, die achteraf zeer opmerkelijk mag worden geheeten. Dit alles tezamen, maar bovenal doordat zij als biologe vele voor ons boschbouwers aanvullende gedachten en denkbeelden kon uiten, maakte, dat zij, hoewel ongemerkt, zoo'n groote plaats in onze vereeniging is gaan innemen. Daarom heb ik bij haar zoo lang stilgestaan, want zij laat een leegte achter, die wij o zoo zeer zullen gevoelen. Nog vele, vele jaren.

Een tweede persoon, van wien ik niet mag nalaten hem uitvoeriger te gedenken is ons medelid C. M. van 't Hoff, die na een noodlottig klein ongeval, mede ten

gevolge van te primitieve behandeling onder deze oorlogsomstandigheden, na langdurig lijden op 21 Mei van dit jaar het leven heeft gelaten. Vele jaren heeft hij den Staat trouw gediend als houtvester te Apeldoorn met een helder oog voor en een goede practische kijk op de Veluwe en haar bijzondere problemen. Iemand met een energie en een vitaliteit, die bewonderenswaardig was en van wien ons zijn heengaan ook weer zoo bijzonder treft, omdat wij zijn figuur zoo zeer zullen missen. Wie toch kan zich Apeldoorn zonder hem en zonder zijn altijd opgewekte activiteit denken. Het eenige, dat we hem gekscheerend wel eens pleegden aan te wrijven was, dat hij te snel reageerde in zijn altijd klaar staan voor alles en voor allen. Maar welk een compliment is daarin feitelijk gelegen en welk een geschiktheid heeft dat ingehouden voor verschillende zaken. Als er namelijk één boschgebied in ons land is aan te wijzen, dat in hooge mate brandgevaarlijk moet worden geheeten, dan is dat de Veluwe en in zaken van boschbrandbestrijding, waarin snel moet worden gehandeld, bleek van 't Hoff juist bijzonder op zijn plaats. Als Secretaris en Technisch leider van de Veluwsche boschbrandweer heeft hij dan ook zeer speciale verdiensten, die moeilijk door het werk van anderen zullen kunnen worden opgevangen.

Daarnaast was ook aan hem de vorming van den wetenschappelijken boschbouwer opgedragen. Vele jaren werkte hij met algemeene toewijding mede aan het voorbereidend boschbouwpracticum van de studenten aan de Landbouwhoogeschool, eerste candidaatsjaar. Op deze wijze hebben ook vele jongeren hem leeren waardeeren.

Eveneens in de Nederlandsche Boschbouw Vereeniging heeft van 't Hoff zijn beteekenis gehad. Natuurlijk zijn wij op excursie geweest in zijn houtvesterij en hebben wij zijn werk daar met hem besproken en bezien van alle zijden. Maar ook in vergaderingen werd vaak zijn oordeel over de zaken gehoord. Van 1928 tot 1933 had hij een periode zitting in het bestuur; eerst als penningmeester en later als secretaris wijdde hij zijn volle krachten aan de vereeniging. Ook schreef hij verscheidene belangwekkende mededeelingen in ons tijdschrift. Tot zijn dood had hij zitting in de Commissie Z Z. en beleefde nog op zijn ziekbed het voltooien van de copie van de handleiding voor de boomzaden, waarvoor hij verscheidene bijdragen leverde. Helaas heeft hij de druk van dit boekje, dat zijn volle belangstelling had en waarbij hij zich mij zoo zeer als goed collega en vriend leerde kennen, niet meer mogen beleven.

Een jonge kracht, een veelbelovend collega, verloren wij in Ir W. Voorbeytel Cannenburg, die 6 April 1945 door de niets sparende hand van onzen gehaten vijand viel, zeer kort voor de bevrijding van het Oosten van ons land. En ook hier weer drong het tot ons door hoe we een van de besten onder ons moesten laten gaan voor ons dierbaar vaderland. Ondanks zijn jeugd heeft Cannenburg zich van zooveel goede zijden laten zien, dat wij hem hier in het bijzonder willen gedenken. Een van zijn vrienden schetste hem als de beheerscht rustige kameraad, vol idealen en plannen voor verbetering van verstrekkenden aard, maar volkomen onbaatzuchtig en daarom een voorbeeld voor velen. In zijn gevangenschap kon hij daardoor tot grooten steun zijn voor vele zijner lotgenooten.

Van onze vereeniging was hij een bijzonder actief lid, waarvan veel kon worden verwacht. Als secretaris heb ik meermalen advies van hem ontvangen en te meer opmerkelijk was mijn contact met hem, doordat hij een opvallend groot aantal leden voor de vereeniging heeft aangebracht in de eerste 3 jaren van mijn zittingsperiode. Ook dit pleit voor zijn sympathiek optreden naar buiten, waardoor hij vele landgoedbezitters dusdanig vertrouwen kon inboezemen, dat hij bij hen de belangstelling voor het bosch en voor de Boschbouw Vereeniging kon wekken, kon laten groeien en tot bezinking doen komen.

Een geheel andere figuur, van wien eerst onlangs bericht van zijn overlijden tot ons kwam, is F. W. Snepvangers, die het gouvernement van Nederlandsch Oost Indië vooral in meer theoretisch-administratieven zin heeft gediend. Daarin heeft hij dan ook zijn bijzondere beteekenis gehad. Als oud-indisch houtvester heeft hij zich in ons land en als lid van onze vereeniging leeren kennen als een nauwkeurig theoreticus, die toch oog had voor de practische waarheden. Zijn pennevruchten voor ons tijdschrift — denken we hier vooral aan de besprekingen van de jaarverslagen van het Staatsboschbeheer — toonen dan ook daadwerkelijk zijn groote vaardigheid. Ook refereerde hij jarenlang Tectona op uitmuntende wijze. Later kon hij daar het tijdschrift Djati nog aan toevoegen. Door den oorlog van Indië is ook dit werk plotseling gestaakt.

Minder als boschbouwers, maar wel als leden van onze vereeniging, herdenken wij tenslotte nog het verscheiden van onze bekende popularisator van de Natuurwetenschap Dr Jac. P. Thijsse, die op 8 Januari van dit jaar op bijna 80-jarigen leeftijd overleed, Jhr Dr C. J. Sandberg van Leuvenum, die op wreede wijze

door de Duitschers werd ontvoerd en in een ver gevangenkamp het leven liet, Mr A. H. Seylhouwer, landsadvocaat te Amsterdam, die op 14 Maart j.l. overleed en die onze Vereeniging daadwerkelijk heeft bijgestaan om tot wijziging van het huishoudelijk reglement van het Van Schermbeekfonds te kunnen geraken, welke wijziging bij acte van 25 September 1941 haar beslag kreeg en van Jhr. Mr Dr H. M. van Haersma de With, gezant te Parijs, die op 11 September j.l. stierf.

Dr Jac. P. Thijsse, wie kende hem *niet*? De laatste jaren was hij al echt oud geworden en moest hij zich erg in acht nemen, maar toch, toen ik hem het laatst sprak, dat was op 19 Februari 1943, was hij nog vol over zijn werk en ijverig met de pen bezig aan weer nieuwe boekwerkjes, die hij schreef en nog wilde schrijven. De datum heb ik zoo precies, want ik kreeg toen van hem zijn boekje „Een jaar in Thijsse's Hof" met den datum er in en — echt Thijsse — de mededeeling erbij „verjaardag van Willem III". Thijsse's „In het bosch" van 1901 is wel zeker het eerste „boschbouwkundige" werk geweest, dat ik heb gelezen en ik herinner me wel, dat ik daar toen een groote belangstelling voor had. Later in 1913 herhaalde zich dat bij het verschijnen van het Verkade's album Bosch en Heide. En zoo is het zoovelen gegaan in den lande. Er zijn niet veel menschen in ons vak, die aan zijn invloed zijn ontkomen, die niet door zijn geschriften werden geboeid. Thijsse heeft meer over het bosch geschreven, natuurlijk, want als hij het heeft over de Nederlandsche landschappen of over de plantensociologische problemen, dan hoort daar ook het bosch bij in al zijn schakeeringen. Daarnaast was hij verscheidene jaren lid van de commissie van advies in zake de natuurmonumenten van het Staatsboschbeheer, maar zijn rechtstreeksche bemoeiingen met het bosch beperkte zich voornamelijk tot de boschen van de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Zijn beteekenis als popularisator met immer jeugdig enthousiasme overstemt echter alles.

F. W. Burger.

ADRESVERANDERINGEN.

Jhr. Mr Dr L. H. K. C. van Asch van Wijck te 's-Gravenhage naar Sweelinckstraat 41.

Prof. Dr H. A. J. M. Beekman te Wageningen naar Rijksstraatweg 50.

P. J. Drost te Arnhem naar Floris Versterstraat 57.

Ir L. C. Hansen van Kampen naar Nijverdal „De Fazant", Bonteweg 69.

M. de Koning van Arnhem naar Hengelo (Gld.), p/a burgemeester.

E. W. P. van Schaik te Utrecht naar Bolstraat 18.

Ir D. Sikkel van Bennekom naar Amsterdam-Z., Van Baerlestraat 79.

Jhr. G. F. van Tets van Goidschalkxoord te Zeist naar Prof. Lorentzlaan 75.

Ir A. S. Tuinman van Heelsum naar Arnhem, Van Heemstralaan 31.

O. A. E. Baron van Verschuur van Mook naar Nijmegen, p/a Mr J. Santman, Groesbeekscheweg 5.

Dr H. van Vloten van Wageningen naar Nunspeet, „De Ihorst", Harderwijkerweg 289.

Ir H. Otto te Haarlem thans Utrecht, Prins Hendriklaan 23.

Dr W. D. Cramer te Doorn thans Neerlangbroek, 't Jachthuis.